

לקה מזב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'מזב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת בשלח שבת שירה ותשס"ז

4:56	הדלקת נרות שבת ניו יורק
6:27	מרכזי שבת
9:02	סוק"ש מג"א
9:38	סוק"ש גר"א
12:10	חצות

ימה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו

(יד, ה)
במכילתא ישנם שני משלים על פסוק זה, ר' יוסי הגלילי: משל לאדם שנפלה לו אדמה בירושה ומכרה בדמים מועטים והלך הקונה ופתח בה מעיינות ונטע בה גינות ופרדסים. ראה זאת המוכר ורצה לחנוק עצמו על שנתן ירושתו בדבר מועט. ר' שמעון בר יוחאי אומר: משל לאדם שנפלה לו אדמה בירושה במדינת הים ומכרה בפרוטות מעטות, חפר הקונה ומצא בה אוצרות כסף זהב ואבנים טובות. שמע המוכר ורצה לחנוק עצמו על כך.

אומר הרב מאיר שמחה שהנמשל למשל הראשון הוא ישראל לא היו ראויים להגאל כיון שירדו למי"ט שערי טומאה, אך הקב"ה נתן להם לשם כך מצוות שבזכותם עלו במדריגות הקדושה כשדה משעבדים אותה ונותנת פירותיה. לעומת זאת המשל השני מדגיש את מעלתם הנכבדה של בני ישראל מצד עצמם משולים הם ככסף וזהב, אלא שמכוסים הם בעפר בגלל ההשתקעות במצרים וצריך להסיר העפר ואז מתגלה הכסף והזהב. כך ביציאתם ממצרים תיכף מתגלית מעלתם של ישראל.

יוראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, ו)
ויאמרו... המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר וכו'. לכאורה השינוי במצבם של בני ישראל הוא פלא. בפסוק י" הם צועקים על ה' בתפילה, כפי שמסביר רש"י תפשו אומנות אבותם, וזה לכאורה המדה הנכונה להתפלל בעת צרה. ומיד אח"כ מתלוננים על משה כאילו בין רגע אבדו את בטחונם בה'. וברמב"ן פירש שמתחילה צעקו לה' לתת בלב פרעה לשוב מאחריהם. וכאשר ראו שלא חזר, אלא נתקרב יותר, אמרו לעצמם שלא נתקבלה תפילתנו, ונכנסה בלבם מחשבה רעה להרהר אחרי משה. בני ישראל הבינו כמה גדול כח התפילה. ולכן כשהתפללו ולא נענו מיד. הרהרו אחר משה. יש הרבה דברים שאנחנו מתפללים עבורם ולא נענים ולא מהרהרים אחר ה', והסיבה לכך אינה מפני שאנחנו במדרגה יותר גבוה מדור המדבר, אלא להיפך שחסרה לנו אמונה בכח התפילה, ולכן אם תפלתנו לא פועלת לא נגרם לנו רפיון להרהר אחר ד'.

(מאמר מרדכי)

העלאת עצמות השבטים היתה בחינה של יציאת מצרים אחר מיתתן. שכן כבר הבטיח הקב"ה בטרם רדתם מן הארץ "ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה". כמו שפירש התרגום יונתן שם "ומימרי יעלינך לתמן אוף אסקא אסיק ית בנד' מתמן", כלומר, שהקב"ה הבטיח ליעקב שיעלו 'בניו' ממצרים, ו'בניו' הם בראש ובראשונה בניו ממש, דהיינו השבטים. לא כן יוסף, כיון שירד למצרים לבדו ולא נכלל בהבטחת הקב"ה, לפיכך הוא עצמו השביע את אחיו "והעליתם את עצמותי מזה אתכם", "אתכם" דיקא, כדי שתהיה עלייתו ממצרים על-ידי צירופו לעצמותיהם, וכח ההבטחה שלהם תחול גם עליו, להחשיבו כמי שעלה ממצרים.

"ללכת יומם ולילה"
(יג, כא)
ע"ד הפשט, מרוב חפצם וזריזותם לקבל התורה ביום חמישים, היו ממהרים את דרכם והיו הולכים ביום ובלילה, לא כשאר הולכי דרך שהם יגיעים ביום ונחים בלילה. וע"ד המדרש, "ללכת יומם ולילה", הולכים לקבל תורה שכתוב בו (יהושע א, ח') "והגית בו יומם ולילה".

ויהפך לבב פרעה ועבדו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל

(יד, ח)
וכי מעצמם ומרצונם הטוב שילחו את ישראל, הלא אך מכח המכות נכנעו, כמו שהיה אחר מכת בכורות, שאמרו "כולנו מתים" ורצו אחריהם לשלחם לחרות? ברם, האמת היא שכוונת פרעה בהעבידו את ישראל בפרך לא היתה לשם תועלת, כי אם "למען ענותו בסבלותם" ולהשכיחם תורת ה', לבל יתנשאו על המצרים באמונתם הנעלה. היא הנותנת שעם כל הרווח הכספי שהיה להם מעבודתם, לא בחלו בהטלת מסים גבוהים, ושמו עליהם שרי מסים לענותם. אמנם שעה שבא משה לגאלם, והחל העם להתעורר ולהתחזק באמונתו, קצו בהם המצרים וגרשו מעליהם, במחשבתם כי אם לא הצליחו עד עתה לדכא את אמונתם שוב לא יוכלו להם.

לפיכך משחלפו ימים אחדים, והחלו להבין כי מלבד קנאת הדת הרי בני ישראל היו עבורם מקור הכנסה חשוב, תמהו אפוא על עצמם "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו".

(בית הלוי)

פנינים לפרשה

"ויהי בשלח פרעה... ולא נחם אלוקים... פן ינחם העם... בראותם מלחמה ושב מצרימה"

(יג, יז)
דוקא משום שהיציאה ממצרים היתה "בשלח פרעה", דהיינו, ברשותו ובהסכמתו, התעורר חשש שבעת מלחמה יבואו להרהר שמא היה ממש בפרעה ובדעותיו, והא ראה שהוצרכו לקבל רשותו, ואז אז יחליטו לשוב למצרים. זאת ועוד, אילו היו בורחים ויוצאים בעל כרחו, ודאי היו יראים לשוב אל פרעה, כי אז היה מענישים על שמרדו בו ללכת בלא רשותו. אבל כיון שנתן רשות ליציאתם, יש לחשוש "פן ינחם העם בראותם מלחמה ושב מצרימה. **(בעל "נחלת דוד")**

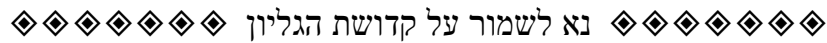
"פן ינחם העם בראותם מלחמה ושב מצרימה"

(יג, יז)
שואל הרב משה פיינשטיין זצ"ל מדוע לא העביר הקב"ה את ישראל דרך ארץ הפלישתים ויעשה להם נס למנוע מהפלישתים להלחם בהם.

הוא שואל והוא משיב, אין הקב"ה עושה ניסים למנוע ממישהוא את הבחירה החופשית ולכן לא רצה הקב"ה למנוע מהפלישתים את רצונם להלחם בישראל. ואז נשאל מדוע לא יעשה נס לישראל לסייעם במלחמה עם פלישתים יש לומר שעדיין לא נתמלאה סאתם. ואמנם, אם ישראל היו בדרגה גבוהה של בטחון והיו משליכים יתבם על הקב"ה שייסיע בידם נגד הפלישתים, היו עוברים מיד דרך ארץ פלישתים, נלחמים בהם, נוצחים ונכנסים תיכף לארץ ישראל. אולם מאחר והפסוק מעיד שאין הם בעלי בטחון במידה הראויה ותיכף כשיראו את הפלישתים באים לקראתם יפנו עורף לשוב מצרימה, על כן העדיף הקב"ה לסובבם דרך המדבר. ואף שם מצאנו שהקב"ה עשה לישראל ניסים רבים כאשר המצרים רדפו אחריהם, כגון הענן שקלט את החיצים מאבני הבליסטראות. אולם הקב"ה לא עשה נס למנוע מהמצרים את הבחירה ולדאוג לכך שישארו במצרים ולא ירדפו אחרי ישראל, דעדיף להקב"ה לעשות ניסים גלויים כמו שנעשו על הים מאשר לעשות נס השולל את הבחירה החופשית.

"והעליתם את עצמותי מזה אתכם"

(יג, יט)
"לאחיו השביע כן, למדנו שאף עצמות כל השבטים העלו עמהם, שנאמר אתכם" (רש"י)

יויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" (יד, טו)
פסוק זה נדרשו הכל לבארו, מה פשר הבקורת שנמתחה על ישראל, על אשר בעת צרתם זעקו אל ה' בתפילה, ובקשוהו שיושיעם. וכי לא כך היה ראוי להם לנהוג בשעת צרה?

אמנם הגי'ר חיים מוולוז'ין מיישב הענין לדרכו. הודיע להם הקב"ה בזאת כי אך בהם, ובהם בלבד, תלויה הישועה. שאם תהיה אמונתם ובטחונם בה' בשיא תוקפה, עד שיעשו מעשה ויסעו הלך ונסוע אל תוך הים, בלב סמוך ובטוח שודאי יקרע לפניהם, יגרמו על ידי זה התעוררות למעלה, שאכן יעשה להם הנס והים יקרע לפניהם. הוי אומר, בטחון מלא מתוך אמונה שלמה שאכן יתממשו הציפיות הן הן הערובה שהציפיות אמנם לא יאכזבו.

(רבי חיים מוולוז'ין)

"ויקח שש מאות רכב בחור" (יד, ז)
יש להבין מדוע לקח פרעה דוקא שש מאות רכב לרדוף אחרי בניי? ואפשר לומר, דהנה כתוב בפסוק (דברים ל"ב) "איכה ירדוף אחד אלף ושלשים יניסו רבבה" והיינו בשעה שישראל נמסרים בידי הגויים אזי שנים מהם יכולים להניס רבבה מישראל.

ולפי חשבון זה יוצא שבכדי להניס ששים ריבוא מישראל – צריך מאה ועשרים רכב. אך רש"י כתב על הפסוק "וחמושים עלו בני ישראל" – אחד מחמישה יצאו, וארבעה חלקים מבניי מתו בני ימי האפילה, אבל פרעה לא ידע מזה שמתו ד' חלקים, שהרי מתו דוקא באפילה כדי שלא ירגישו בזה הגויים, ולכן לפי מחשבת פרעה הוצרך חמש פעמים מאה עשרים רכב שהם בסך הכל "שש מאות רכב" לרדוף אחרי ישראל כדי, לפי דעתו, לנצח אותם. **(הגר"ח הכהן רפפורט)**

"כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותינו במדבר" (יד, יב)
יובן בס"ד דקדוק תיבת "לנו", שלא אמרו כי טוב עבוד את מצרים.

ויובן, כי ידוע קושי השעבוד היה פ"ו שנים דוקא כמנין שנות מרים, והנה "לנו" גימ' פ"ו, והכוונה לומר, לא מיבעיא שאר הימים שלא היה בהם קושי השעבוד טובים הם אצלנו, אלא גם בפ"ו שנים שהם גימ' לנ"ו, טובים מזה הזמן שהם מתים במדבר, וזהו "כי טוב לנ"ו וכו'". **(אדרת אליהו)**

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, ז)
"לכם בשבילכם" (רש"י). ויש להבין מה בעי רש"י לומר לנו בזה הלא בודאי הכוונה בשבילכם? אלא שאיתא בגמ' ד"כל שניצול בזכות עצמו – זוכה ורואה במפלת שונאיו, וכל מי שניצול רק בזכות אחרים – אין רואה במפלת שונאיו" (וכמו שפירש רש"י עה"פ "אל תביט אחרריך" בראשית י"ט. י"ז). והנה איתא במדרש: יש אומרים שישראל נגאלו על שלא שינו שמם ולשונם ושמרו שבת, וי"א שנגאלו בזכות אבות. ובאמת עיי' צ"ל דנגאלו גם בזכות עצמם דאם נגאלו רק בזכות אבותם היאך אמר להם משה "התייצבו וראו" והרי הניצול בזכות אחרים אינו זוכה לראות במפלת שונאיו. וזהו באור המשך הפסוקים "התייצבו וראו וכו'" ומה טעם זכאים אתם לראות? משום ש"ה' ילחם

לכם ופרש"י "בשבילכם" ר"ל בזכות עצמכם נגאלתם ולכן שפיר זכאים אתם לראות מפלת שונאכם. **(פנינים יקרים)**

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, ז)
בספר "חידת שמשון" כתב עפ"י מ"ד במדרש, בכל יום הקב"ה עושה מלחמה עם השטן באמרו; רבש"ע, ישראל גנבים הם, והקב"ה משיבו: לך אצל האומות ותמצא אלפים כיוצא וכו'. אולם כאשר יאמר "חף שחוט לשונם", ר"ל, ישראל משיחים דברים בטלים בביהכ"נ, אז אין להקב"ה כביכול מה להשיב, כי האומות עומדים בעוה"ר בבית תפלה שלהם בדרך ארץ וכבוד. וזה"ש "ה' ילחם לכם", ר"ל בעבורכם עם השטן, אך באופן "ואתם תחרישון", ר"ל, אם לא תשיחו שיחה בטילה בביהכ"נ, כי בזה א"א להלחם עמו כבי"ל.

(נלקט האורים – פרדס יוסף)

אסור

אסור לשוח ולנהוג קלות ראש בבית הכנסת בעמדנו לפני מלכנו אדון כל הארץ יתברך שמו, ואוי להם להנהוגים קלות ראש, אשר לא אימת שדי עליהם, ולא פחדו ולא מוראו על פניהם.

הביתו וראו איך המתהללים באלילים כורעים על ברכיהם בבית תפלותם, ועומדים באימה וכבוד לפני אלוהיהם מעשה ידי אדם אשר לא יראו ולא ישמעו, אנהנו העומדים לפני מ"מיה הקב"ה, חי וקיים, רם ונישא, איום ונורא, עאכ"ו שיש לנו לעמוד לפניו באימה ויראה בפחד ורתת. **(ספרי חסידים)**

"ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם"

(יד, כב)
כאן הקדים תוך הים ליבשה, ובסמוך (פסוק כ"ט) אמר בהיפך זה "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים". גם כל הפסוק ההוא מיותר. גם י"ל, מדוע כתיב, "חמה" חסר וא"ו, ודרשו חז"ל (ילקוט שמעוני רל"ד) "חמה" כתיב דנתמלא עליהם חמה.

ונראה, דהנה בבני ישראל היו שתי כתות, אנשים צדיקים המאמינים בה' ובעלי בטחון והם הלכו תיכף לים עד "כי באו מים עד נפש", וכדאי במדרש (שם) דקפץ נחשון בן עמינדב ואחריו כל שבט יהודה. והנה איתא במדרש (שמו"ר כ"א, ז' ח') דהיה קטרוג מה נשתנו אלו מאלו, הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, והשיב השי"ת, זכות האמונה והבטחון כדאי להם. א"כ לפי"ז גבי בני ישראל שהלכו בתוך הים מקודם בהאמונה ובהבטחון, כתיב אצלם "ויבואו בני ישראל בתוך הים", ואח"ז היה היבשה, ושפיר היה להם המים חומה כחומה. אבל כת השניה דלא האמינו כ"כ עד שראו בעיניהם היבשה, לכן כתיב עליהם ש"הלכו ביבשה בתוך הים", ולכן היו המים להם חמה.

(כלי יקר – קול אליהו חתם סופר)

"והמים להם חומה מימינם ומשמאלם" (יד, כב)

מרגלא בפומיה דהגי'ר אליעזר גורדון מטלז: לפיכך נהגו ישראל לקרוא בניגון מיוחד את המקרא השנוי פעמיים, "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם", כדי להוציא מלבם של כופרים המנסים להעלות פיל בחודו של מחט, ולהסביר את קריאת ים סוף כתופעת

טבע רגילה של שפל וגאות. לכך מנגינים ומדגישים באזניהם תיבות אלו, להוכיחם שאדרבא, מים רבים היו אז בים, והם עצמם נעמדו כחומה מימינם ומשמאלם – במאמרו של הקב"ה. וימנהג ישראל תורה הוא.

(רבי אליעזר גורדון מטלז)

"וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" (יד, כז)
אמר רבי יוחנן, תנאין התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל, הה"ד "וישב הים... לאיתנו", לתנאי שהתנה עמו – ב"ר ה' ה'. המפרשים קדמאי ובתראי נתקשו במה שגרמו זה כששבו המים.

אבל דעו, כי כל הנסים שנעשו לישראל ביציאת מצרים עתידים לחזור וליעשות לנו בימות המשיח, כי כך אמר הכתוב (מ"כ ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כלומר, כמו הימים הטובים האלה של יציאת מצרים אראה לך נסים כמו אלו. ועכשיו חזרו המים לחזקם כמו שהיו לפני שנקרע הים, וזה נקרא שחזרו לתנאם הראשון, שבשעה שנברא העולם התנה הקב"ה עם שרו של ים שיקרע הים, לא היה זה רק בשביל היום אלא גם בשביל העתיד, כמו שנבקע הירדן בשעה שעברו בו בני ישראל בימי יהושע, וכן נבקע הנהר כשרבי פנחס בן יאיר ביקש לעבור (חולין ז') ואע"פ שחזרו המים לאיתנם נשאר התנאי הראשון במקומו.

ואילו היה כתוב דבר זה למעלה בשעת קריעת ים סוף ושוב אינו מחויב להקרע, אבל אחרי שנאמר כאן משמע כי התנאי עדין בתוקפו, ובכל זמן שיהיה הכרח לישראל, הן כשיצטרכו כלל ישראל והן כשיצטרכו יחידים, הים חייב להבקע, ולכן נקרא שתנאי זה עדין עומד במקומו (כסף נבחר, הנהגת החיים).

"ויאמינו בה' ובמשה עבדו – אז ישיר משה" (יד, לה)

כלום לא ארעו לעם ישראל במדבר עוד ניסים גדולים, ומדוע לא נאמרה עליהם שירה? אלא. בקריעת ים סוף באו ישראל לידי אמונה והכרה שלמה בבורא עולם, ולא הכרה שלמה של "ויאמינו בה'". ועל כך אמרו שירה. **(האדמו"ר ר' ישראל מרוז'ין)**

וברוח אפיך נערמו מים" (טו, ח)

עיי' בספר "תולדות אדם" (ח"כ פ"כ) להגר"א מוילנא, דכאן כי "אפיך" ביו"ד ובבראשית (ג, יט) בזעת אפיך תאכל לחם" קשין ג"כ מלא. סימן לדבר (פסחים קי"ח). קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" – זה מלא בזעת אפים וזה ברוח אפים, עיי"ש. (א"ה וכבר הבאנו זה בבראשית שם, ועו"ש עוד).

והחידושי הרי"ם ז"ל אמר, כמו בים שבני ישראל היו בצרה מכל הצדדים והישועה בא באופן שלא עלתה על דעתם, כן פרנסה בא מקום שלא ידע מקודם. **(פרדס יוסף)**

"ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" (טו, כא)

ויש לעיין מדוע מכל פסוקי השירה שרה מרים דוקא את הפיסקה הזו של "סוס ורכבו"? ואפשר לבאר שידעה מרים שתכלית

ליציאת מצרים הוא רק בשביל קבלת התורה. ונשים הרי פטורות מתלמוד תורה וא"כ מה להן לשמוח? אלא דכבר אמרו בגמ' (ברכות יז, סוטה כא) "נשים במאי קא זכיין באקרוי בני לבי כנישתא ונטרי לגבריהו עד דאתו מבי רבנן" ויש להם אפוא את הזכות שמסייעות ללימוד התורה.

וענין זה שהגורם והמסייע נחשב גם כן לעושה יש ללמוד מקריעת ים סוף. דבשלמא הרוכב שנפל לים ניחא שהרי רדף אחרי בניי, אבל הסוס מה חטא? אלא מכיון שהיה הגורם והמסייע לכן נענש. ומידה טובה מרובה ממידת פורענות וק"ו שיש שכר לנשים המסייעות. ולכן שרה מרים פסוק זה של "סוס ורכבו" להראות להן את חלקו של המסייע – הסוס ומוזה עליהן להסיק את החשיבות שבסיוע ללימוד התורה.

(פרדס יוסף)

"יוסע משה את ישראל מים סוף" (טו, כב)
פירש"י – הסייע בעל כרחם – מכילתא. לפי שלא רצו לפרוש מן בזת הים, והיה משה מתיירא פן ירבי העושר יביאם לידי חטא, ומעשה העגל יוכיח, כי רוב זהב שהושפע להם היה סיבת עשייתו. ע"כ הסייעם בעל כרחם.

ועוד חשב משה שריבוי העושר יהיה סיבה שלא יהיו ראויין לקבל התורה.

כי התורה והעושר בורחים זה מזה, והם כצרות זו לזו, כמ"ש (תהלים קי"ט) "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך", ע"כ הסייעם בעל כרחם.

וכתב בסי' "מעשי ה"י" וז"ל: ולפי פשט הענין יפלא. שלא נודע למה יסיעם ולא יניחם שיתעשרו כדי שיתקיים (בראשית טו, יד) "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ולפנים דרשו (ברכות ט'): שהקב"ה אמר למשה, בבקשה ממך הזהירם על כך שלא יאמר אותו צדיק וכו', "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" לא קיים בהם, וא"כ שם רצה שיבקשו שמלות וכאן מנעם מן האבנים טובות, עכ"ל.
ולפמשי"ל בשם הרב בעל "אוהל יעקב" ז"ל, הנה נכון בעז"ה. כי בהיותם עוד מגושמים במצרים לא הבינו שהרכוש אינו לא כסף ולא זהב, ולכן הוצרכו לרכוש גדול כפי דעתם העניי. אבל לאחר שעברו בים וזכו להשגה נפלאה כמו שדרשו רז"ל (מכילתא – סוטה י"א): בפסוק "זה אלי ואנוהו", ואמרו "ראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי", עתה הנה יש להם להבין שהרכוש גדול באמת הוא קבלת התורה ולכן הסייעם. (אפריון)

"ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת וגו' וילנו העם וגו' ויבאו אילימה ושם שתים עשרה עינת מים" (טו, כג-כז)

האדם הוא קצר ראות וזה הוא הגורם להתמרמרותו התמידית. כי לאלים הגיעו ממרה, ולו ידעו במרה שבעוד כברת ארץ קטנה גיעו למקום שבו יש מים לרוב – בודאי לא היו מלינים על משה "מה נשתה". אלא היות והאדם הוא קצר ראות. אינו יודע מה לפניו ומה לאחור, רצונו הוא שתיכף ומיד ימצא את חסונו ובשביל זה מלא הוא תמיד טענות ותלונות. (חפץ חיים)

"ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם" (טו, כג)
ר"ל, שהם עצמם היו מרים בעבור שלא היו עוסקים בתורה כמ"ש רז"ל, ולכן אמר (פסוק כה) "ויורה ה' עץ", ואין עץ אלא תורה, שנאמר (משלי ג, יח) "עץ חיים הוא וכו', ואז "וימתקו המים" וק"ל. (אמרי שמעון)

"ויאמר אם שמוע תשמעו לקול ה' אלקיך" (טו, כו)

כפל השמיעה, לרמוז להם שיהיה עסק התורה בחשק גדול, הגם שעודנו לומדי יתאווה ללמוד עוד, וזה יגיד שאינו שבע וקץ בלימודו.

"לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגלגלת מספר נפשותיכם איש לאשר באהלו תקחו" (טז, טז)

בני ישראל נצטוו ללקט עומר עבור כל נפש באהלס בין איש לאשה בין ילד או זקן, ואיך יתכן לומר שלכל א' היה צורך לאותה כמות אוכל? אלא שמן היה מזון רוחני, ואי אפשר בענייני נפשות לומר שנפש של איש גדולה יותר מנפש של אשה, או נפש של ילד. קטנה יותר מנפש של מבוגר. לכל נפש היה צורך לאותה כמות מזון רוחני. בעיני הקב"ה כל נשמה שווה וצריכה לאותו חלק מן, למרות שלכל אחד ואחד בודאי יש תפקיד שונה בעולם. (מאמר מרדכי)

הליכות והלכות

מדיני ההפטרות

חז"ל תיקנו לקרוא בכל שבת לאחר קריאת התורה בציבור הפטרה וטעם הדבר כיון שהיתה גזירה שלא יקראו בתורה בשבת, ולכן הנהיגו שבמקום קריאת התורה יקראו בנביאים ענינים הרומזים עניני הפרשה.

לקראת ט"ו בשבט

נהגו לאכול בט"ו בשבט מהפירות בהן נשתבחה ארץ ישראל. ולפי המקובלים הקפידו על 30 מיני פירות, לשבח הקב"ה על הטובות שגמל לנו במיני הפירות השונים. והיות שאין עושים מצוה עם עבירה צריך לבדוק הפירות היטב שלא יכלו תולעים, מכיון שפירות יבשים עלולים להתליע. (וכן ישנם פירות טריים הטעונים בדיקה).

וביחוד יש להקפיד על תאנים שבהן הבדיקה קשה מכיון שהתולעים שינו את צבעם לצבע התאנה עצמה! תמרים יש לפתוח ולבדוק בכל פרי מול האור, כי אז התמר נוטה להיות שקוף וקל יותר להבחין באם יש תולעים.

סדר הברכות כדלקמן:

השנה שט"ו בשבט חל בליל שבת אם מסדרם לאחר ברכת המזון יעשה כסדר הזה ואם קודם ברכת המזון כמובן שרק יברך רק ברכת העץ והאדמה בלי ברכת היין וברכת מזונות. וכתבו הפוסקים שלא מומלץ לעשות את הסדר קודם הסעודה לפני נטילת ידים אלא יעשה לאחר שבירך על הלחם או לאחר כל הסעודה.

ראשית יקח מין מזונות כגון עוגה, ויברך "בורא מיני מזונות" (שזו חיטה), אח"כ יקח

יין ויברך "בורא פרי הגפן", ישתה בירה בלי ברכה שהיין פוטר כל משקים (שזו שעורה). לאחר מכן יקח לפי הסדר הבא זית, תמר, ענבים, תאנים. (כמובן לאחר שנבדקו מתולעים), רימונים ושקדים לפי סדר זה ולברך "בורא פרי העץ" על כל מה שיש לו בצורה כללית לכולם יחדיו. אח"כ יקח פרי האדמה ויברך "בורא פרי האדמה" ויאכל.

דיני ברכה אחרונה

אם אכל כזית עוגה ושתה רביעית יין ואכל כזית פירות משבעת המינים אזי יברך: "על המחיה ועל הכלכלה, על הגפן ועל פרי הגפן, על העץ ועל פרי העץ ויפטור את כל פירות העץ שאכל (אפילו פירות שאינם משבעת המינים פוטרים בברכה זו) כמו כן פוטר כל משקה בין מברכה ראשונה ובין מאחרונה.

אם יש לו סלט פירות שכולל פירות עץ ופירות אדמה חתוכים בגודל קטן ואוכל כמה מהם בבת אחת, כתב "אור לציון" (חי"ב ט, כט) שיברך על החשוב שבפירות ואם שווים בחשיבותם יברך על המין המהווה את הרוב. ויש חולקים וסוברים שאם כל חתיכה ניכרת בפני עצמה יברך גם ברכת העץ וגם ברכת האדמה.

על מרקחת פירות (ריבה) יברך "שהכל" אם הפירות מרוסקים לגמרי, אך אם ישנן חתיכות של פרי יברך ברכת הפרי בהתאם.

על רסק פירות, כגון רסק תפוחי עץ וכן על מחית תפוחי אדמה (פירה) וכן על משמש מעוך (לדר) יברך "שהכל" (אור לציון). ויש נוהגים לברך על פירה "בורא פרי האדמה".

קדימה בברכות מסודרות על פי הסימן: "המגיע אש" שפירושו "המוציא", "מזונות", "גפן", "עץ", "אדמה", "שהכל",

האוכל עוגת גבינה או עוגת שטרודל (בצק ממולא בתפוחי עץ) או כל מיני עוגות ממולאות (כגון: בורקס תפוחי אדמה) יברך ברכה ראשונה "מזונות", וברכה אחרונה, אם אכל כזית בצק יברך "על המחיה". ואם אכל פחות מכזית בצק אך סך הכל אכל כזית מאכל אזי יברך "בורא נפשות".

וחיוב ברכה אחרונה קיים לאחר אכילת שיעור 'כזית' (שהוא כ-30 גרם). אבל את שיעור הכזית יש לאכול תוך כדי אכילת פרס. למעשה אם אוכל אדם שיעור פחות מכזית – פטור מברכה אחרונה. אם אכל כזית, חייב דווקא אם אכל בתוך 4 דקות ובדיעבד גם ב-6 דקות יכול לברך. (אור לציון).

אולם אם אכל כזית בזמן ארוך מזה פטור מברכה אחרונה.

לגבי משקין צריך לשתות רביעית (כ-86 גרם) תוך שתיה אחת שזה זמן שתית רביעית, אך ביותר מזה לא יברך, כגון בשתי לגימות ויותר לא יברך. (אור לציון). לפיכך לא נהגו הספרדים לברך "בורא נפשות" על תה או קפה חם כיון שאין שותים אותם בלגימה אחת.

והוא הדין ביחס למשקה קר בחורף ששותים אותו לאט. ודעת המשנה ברורה שזה שנוי במחלוקת ולכן מנהג העולם לא לברך כני"ל אבל יש מחמירין ומשאירים רביעית לסוף ורק כך מברכים ברכה אחרונה ששותים בבת אחת (כמובן על תה וקפה).

כל האוכלים מצטרפים לכזית וכל המשקין מצטרפים לרביעית לגבי ברכה אחרונה, ואם ברכותיהם שונות, כגון לחם ועוגה, אזי הדינים הם כדלקמן:

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

שלי כמו ברש"י ותוספות... אני לא אמרתי לא, רק אמרתי שאינני יודע מה להגיד. האברך לא רצה להרפות, ואז אמר בהדגשה יתירה: הבחור הוא יתום מאב ואם והוא רוצה לדעת תשובה. למשמע הדבר, עצם ה"חזון איש" את עיניו לכמה דקות וניתן היה לחוש אצלו ממש התפשטות הגשמיים, ואחר פקח את עיניו ואמר: לך אמור לו שזהו זיווג מן השמים, ועליו לגמור את השידוך. הוסיף האברך וטען: הוא כבר פגש את הבחורה שלש פעמים ואינו יכול להחליט - מה אפוא עליו לעשות? ענה ה"חזון איש": תאמר לו שיפגוש אותה עוד פעם ועוד פעם, עד שירגיש שהיא מיועדת לו. (ענני הגפן)

ססופם להיות שלי כאשר אף כאן כך. אמנם לקח קרח מאוצרותיו של פרעה, אבל הלא כל אוצרות פרעה עתידיים היו לפול בחלקם של ישראל בבזת הים, ונמצא שקרח עשה קרחה בממונם של ישראל, כי גרע מן הבזה! השעבוד שהשתעבדו המצרים בבני ישראל. אבל לקראת סוף הגלות ב"קנח סעודה" - גבר השעבוד עד מאד, כאשר גזר פרעה, גזר שלא יתנו להם קש לתבן, ועם זאת יתבעו מהם להשלים את מכסת הלבנים. גזרה זאת היתה קשה להם יותר מכל שנות השעבוד. ולכן גם המצרים לקו על הים - ב"קנח הסעודה" של מכותיהם - מכות קשות פי כמה יותר מכל המכות שספגו עד כה. והנה שוטרי בני ישראל באו לפני פרעה לבטל את הגזרה החדשה לקושש קש לתבן, ואמרו: "למה תעשה כה לעבדיך", כה בגימטריא עשרים וחמש, כלומר, גזרה זו קשה עשרים וחמשה מונים מן השעבוד הרגיל. ומדה כנגד מדה לקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים מאתים וחמשים, כלומר פי עשרים וחמשה!

בקל ובחמור נוטים על פי הקל. לכן, אכל חצי 'כזית לחם וחצי כזית עוגה' "יברך על המחיה". חצי 'כזית פירות וחצי 'כזית עוגה יברך "בורא נפשות". אם אכל חצי 'כזית' עוגה וחצי 'כזית' ענבים יברך 'בורא נפשות' וכך ינהג בכל המקרים. (קיצור שולחן ערוך וכף החיים)

משל ונמשל

מה שהיה בבתי תשורות נטלו על הים

חז"ל אמרו, שביות הים היתה גדולה יותר מבזת מצרים. ומדוע? משום שבני ישראל שאלו מהמצרים כלי כסף וכלי זהב, אבל איש לא העז לבקש מפרעה עצמו להשאיל אוצרות מבתי גזויו. כאשר רדף פרעה אחרי בני ישראל, נטל עמו את כל אוצרותיו. כי כן היה דרך המלכים, להראות לאנשי החיל שהם בטוחים בנצחונם, ולהוכיח, שאינם פוחדים מפני האויב פן יגבר עליהם, ינצח אותם וישלל את אוצרותיהם, וממנו שללו ישראל את ביזת הים.

וחז"ל אמרו, שקרח היה ממונה על אוצרותיו של פרעה, והיו בידו המפתחות לכל אוצרות, ומשם הוא התעשר. ולכן נקרא שמו קורח, שעשה קרחה בישראל, כי נטל את ממונם. והקשה הרב "אהלי יעקב", מה היתה הקפדה על קורח, האם נטל ממון מבני ישראל! והלא לא נטל אלא מפרעה! והשיב במשל:

משל לבעל פונדק, שהגויים היו באים לחנותו לשתות יין שרף ולהשתכר. בא גב אחד ורצה לכיסם. תפסו בעל הפונדק וביקש להשליכו מן הפונדק. לחש לו הכיס: "הס, מה איכפת לך, הרי איני גונב ממך, אלא מן הגויים השיכורים!" אמר לו בעל הפונדק: "שוטה, כל המעות שלהם - שלי הם, משום

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
י"ט שבט	י"ח שבט	י"ז שבט	מ"ז שבט	ט"ו שבט	י"ד שבט	י"ג שבט
רבי עובדיה הראיה מו"ס ישביל עבדי	רבי בנימין בינוש פינקל ראש ישיבת מיר	רבי דוד ועקנין מו"ס וידבר דוד רבי חיים פלאנץ חיבר בשמונים ספרים	רבי יונה נבון מו"ס נרפה בכפק	רבי רפאל שלמה לניאדנו ראש ישיבת פורת יוסף	רבי יצחק אביהצירא מו"ס תולדות יצחק רבי יעקב יהושע פאלק מו"ס פני יהושע	
שקיעה 5:20						שקיעה 5:13

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה

שבת שלום ולמוד מהנה

תפילין ומזוזות

הגיע מלאי חדש של תפילין ומזוזות מהודרים להזמנות ניתן להתקשר 845.352.7474

העלון לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
 ת.נ.צ.ב.ה

מעשי חכמים

זהו זיווג משמים - פסק החזון איש בישיבת חברון, היה בחור יתום מאביו ומאימו, וכשהגיע לפירקו הציעו לו שידוך, נפגש עם הבחורה כמה פעמים, אך לא ידע מה להחליט. באין לו הורים שיוכל להיוועץ בהם, ביקש מהאברך שהציע לו את השידוך, שישע עבורו אל ה"חזון איש" לשאול לעצתו כיצד יעשה.

נסע האברך ל"חזון איש" וסיפר לו את המעשה, ותשובתו היתה: אם הבחור לא יודע, מה יכול אני להגיד?

אמר האברך: זאת אומרת שלא יגש לשידוך? השיב ה"חזון איש": לא צריך לדייק במילים